

Regulacje prawne wykonywania zawodu pielęgniarki

Joanna Żołnowska

Plan wykładu

- Cel kształcenia i efekty uczenia się z zakresu etyki i prawa wymagane programem specjalizacji.
- Akty prawne regulujące wykonywanie zawodu pielęgniarki, położnej w Polsce.
- Ustawa o zawodach pielęgniarki i położnej,
- Ustawa o samorządzie pielęgniarek i położnych

Część 1: Etyka i prawo

Cel kształcenia: Zapoznanie uczestnika specjalizacji z wybranymi problemami moralnymi i przepisami prawnymi w odniesieniu do świadczenia opieki i wykonywania zawodu.

Moduł: humanistyczno-społeczne podstawy specjalizacji

Rodzaj kształcenia, efekty uczenia się

- Szkolenie specjalizacyjne jest to rodzaj kształcenia, który zgodnie z ustawą z dnia 15 lipca 2011 r. o zawodach pielęgniarki i położnej (Dz. U. z 2022 r. poz. 551, z późn. zm.) ma na celu uzyskanie przez pielęgniarkę lub położną specjalistycznej wiedzy i umiejętności w określonej dziedzinie pielęgniarstwa lub dziedzinie mającej zastosowanie w ochronie zdrowia oraz tytułu specjalisty w tej dziedzinie.
- Efekty uczenia się wskazane w programie szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie pielęgniarstwa anestezjologicznego i intensywnej opieki, dla pielęgniarek są dla organizatora i uczestnika kształcenia obowiązkowym elementem programu. Osiągnięcie wskazanych efektów kształcenia gwarantuje, że każdy uczestnik szkolenia specjalizacyjnego będzie posiadać takie same kwalifikacje, niezależnie od miejsca ukończenia kształcenia, podmiotu organizującego kształcenie oraz systemu kształcenia.

Cel kształcenia

- Pielęgniarka po ukończeniu szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie pielęgniarstwa anestezyjologicznego i intensywnej opieki obejmuje specjalistyczną opieką pacjentów w okresie okołoperacyjnym, na wszystkich etapach znieczulenia i w bezpośrednim okresie poznieczuleniowym oraz prowadzi specjalistyczną opiekę nad ciężko chorymi pacjentami w oddziale intensywnej terapii.

Ogólne efekty uczenia się - w zakresie wiedzy

Dyplom uzyskania tytułu specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa anestezyjologicznego i intensywnej opieki otrzymuje pielęgniarka, która posiada:

- wiedzę na temat dylematów etycznych/moralnych w pracy pielęgniarstwa, położnej;
- wiedzę dotyczącą praw pacjenta i odpowiedzialności pielęgniarstwa, położnej;
- wiedzę na temat regulacji prawnych odnoszących się do udzielania specjalistycznych świadczeń zdrowotnych w zakresie pielęgniarstwa anestezyjologicznego i intensywnej opieki.

Ogólne efekty uczenia się - w zakresie umiejętności potrafi

- diagnozować problemy moralne, pojawiające się w pracy pielęgniarki, położnej;
- przestrzegać w praktyce pielęgniarskiej, położniczej regulacji prawnych odnoszących się do wykonywania zawodu i wykonywania świadczeń zdrowotnych;

Ogólne efekty uczenia się - w zakresie kompetencji społecznych

- szanuje godność i autonomię pacjenta bez względu na jego wiek, płeć, niepełnosprawność, orientację seksualną oraz pochodzenie narodowe i etniczne;
- wykazuje się odpowiedzialnością za wykonywanie specjalistycznych świadczeń pielęgniarzkich w zakresie pielęgniarstwa anestezyjologicznego i intensywnej opieki;
- permanentnie ocenia własne kompetencje w zakresie realizacji świadczeń z zakresu pielęgniarstwa anestezyjologicznego i intensywnej opieki;
- stale aktualizuje wiedzę i umiejętności w zakresie pielęgniarstwa anestezyjologicznego i intensywnej opieki.



Szczegółowe efekty uczenia się w zakresie wiedzy

W1. omawia akty prawne regulujące wykonywanie zawodu;

W2. definiuje zadania i rolę samorządu zawodowego pielęgniarek i położnych;

W3. zna zasady etyki zawodowej oraz problemy etyczne wykonywania zawodu pielęgniarki, położnej;

W4. definiuje rodzaje odpowiedzialności zawodowej;

W5. definiuje prawa pacjenta, wskazuje źródła i umocowanie praw pacjenta;

W6. wskazuje wartości i normy moralne w praktyce zawodowej;

W7. zna systemy wartości, wierzenia religijne i obyczaje pacjentów różnych narodowości;

W8. zna formy i zasady racjonowania świadczeń zdrowotnych;

W9. zna regulacje prawne dotyczące pozyskiwania narządów dla potrzeb transplantacji;

W10. zna problematykę handlu ludźmi i organami ludzkimi oraz zagrożenia wynikające z tej problematyki dla zawodu pielęgniarki, położnej;

W11. zna rolę pielęgniarki i położnej wobec wykluczenia społecznego;

Szczegółowe efekty uczenia się w zakresie umiejętności, pielęgniarka umie:

- U1. analitycznie podejść do konfliktu wartości w różnych sytuacjach występujących w opiece nad pacjentem;
 - U2. wskazać zasady racjonowania świadczeń zdrowotnych;
 - U3. okazać empatię pacjentom i ich rodzinom;
 - U4. interpretować zasady wskazane w Kodeksie etyki zawodowej pielęgniarki i położnej Rzeczypospolitej Polskiej;
 - U5. analizować zapisy aktów prawnych warunkujących wykonywanie zawodu pielęgniarki, położnej;
 - U6. interpretować przepisy prawa dotyczące odpowiedzialności zawodowej pielęgniarki, położnej;
 - U7. wykorzystać wiedzę z zakresu prawa w rozwiązywaniu problemów w pracy zawodowej pielęgniarki, położnej;
 - U8. ocenić problemy wynikające z nieprzestrzegania praw pacjenta oraz określić sposoby ich rozwiązania;
 - U9. określić rolę samorządu zawodowego w wykonywaniu zawodu pielęgniarki, położnej;
 - U10. zapobiegać powstawaniu ryzyka wykluczenia społecznego;
-



Szczegółowe efekty uczenia się w zakresie kompetencji społecznych

- K1. przestrzega tajemnicy zawodowej i praw pacjenta;
 - K2. przestrzega zasad etyki zawodowej;
 - K3. okazuje szacunek i empatię;
 - K4. wykazuje odpowiedzialność za realizację opieki zgodnie z aktualną wiedzą medyczną, doświadczeniem, preferencjami i systemem wartości pacjenta;
-

Regulacje prawne i ich wpływ na wykonywanie zawodu pielęgniarki

Czy możemy uważać, że przepisy prawa, regulacje dotyczące wykonywania zawodu nas nie interesują?

Miejsce zawodu pielęgniarki w klasyfikacji zawodów

1 PRZEDSTAWICIELE WŁADZ PUBLICZNYCH,
WYŻSI URZĘDNIICY I KIEROWNICY

2 SPECJALIŚCI

22 Specjaliści do spraw zdrowia

222 Pielęgniarki

2221 Pielęgniarki bez specjalizacji lub w
trakcie specjalizacji

222101 Pielęgniarka

2222 Pielęgniarki z tytułem specjalisty

222201 Pielęgniarka – specjalista organizacji i
zarządzania

222202 Pielęgniarka – specjalista
pielęgniarstwa anestezyjologicznego i
intensywnej opieki

3 TECHNICY I INNY ŚREDNI PERSONEL

4 PRACOWNICY BIUROWI

5 PRACOWNICY USŁUG I SPRZEDAWCY

6 ROLNICY, OGRODNICY, LEŚNICY I RYBACY

7 ROBOTNICY PRZEMYSŁOWI I RZEMIEŚLNICY

8 OPERATORZY I MONTERZY MASZYN I URZĄDZEŃ

9 PRACOWNICY WYKONUJĄCY PRACE PROSTE

Warszawa, dnia 10 grudnia 2021 r. Poz. 2285

*ROZPORZĄDZENIE MINISTRA RODZINY I POLITYKI
SPOŁECZNEJ z dnia 13 listopada 2021 r.*

*zmieniające rozporządzenie w sprawie klasyfikacji
zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy
oraz zakresu jej stosowania*

Pielegniarka, położna - zawód zaufania publicznego

- Pojęcie zostało wprowadzone do polskiego systemu prawnego wraz w **Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej** z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.). **Art. 17 ustawy zasadniczej** wiąże wykonywanie zawodu zaufania publicznego z istnieniem **samorządu zawodowego**. W myśl tego artykułu: *„w drodze ustawy można tworzyć samorzady zawodowe, reprezentujące osoby wykonujące zawody zaufania publicznego i sprawujące pieczę nad należyтым wykonywaniem tych zawodów w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony”*.
- Przynależność do samorządu jest zatem warunkiem wykonywania zawodu zaufania publicznego, a jednocześnie samorząd sprawuje pieczę nad należyтым wykonywaniem zawodów w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony.

Zawód zaufania publicznego

- zawód polegający na wykonywaniu zadań o szczególnym charakterze z punktu widzenia zadań publicznych i z troski o realizację interesu publicznego
- Interes publiczny – szeroko rozumiane dobro pacjenta, zapewnienie obywatelom wysokiej jakości usług medycznych
- Istota pojęcia – czy środowisko zawodowe osób wykonujących zawód pielęgniarstwa można obdarzyć zaufaniem publicznym



Czym jest „zaufanie publiczne” w odniesieniu do osób wykonujących określony zawód ?

przekonanie o zachowaniu przez wykonującego ten zawód:

- dobrej woli,
 - właściwych motywacji,
 - należytej staranności zawodowej oraz
 - wiara w przestrzeganie wartości istotnych dla profilu danego zawodu.
-

Zawód zaufania publicznego – ujęcie prawne

- Trybunał Konstytucyjny w orzeczeniu z 7 maja 2002 r. (w sprawie SK 20/00) orzekł m. in.: że “Zawód zaufania publicznego” to zawód polegający na obsłudze osobistych potrzeb ludzkich, wiążący się z przyjmowaniem informacji dotyczących życia osobistego i zorganizowany w sposób uzasadniający przekonanie społeczne o właściwym dla interesów jednostki wykorzystywaniu tych informacji przez świadczących usługi.
- Wykonywanie zawodu zaufania publicznego określane jest dodatkowo normami etyki zawodowej, szczególną treścią ślubowania, tradycją korporacji zawodowej czy szczególnym charakterem wykształcenia wyższego i uzyskanej specjalizacji (aplikacja)

Zadania samorządów zawodów zaufania publicznego

- a. reprezentowanie interesów danego zawodu wobec instytucji państwa;
- b. nadzór nad należytym wykonywaniem zawodu przez członków korporacji, w tym dbałość o reglamentowanie dostępu do zawodu oraz prowadzenie rejestrów osób mających prawo wykonywania danego zawodu;
- c. kształtowanie zasad i czuwanie nad etyką wykonywania zawodu, w tym ustalanie zasad deontologii zawodowej;
- d. sprawowanie sądownictwa dyscyplinarnego wobec członków korporacji;
- e. doskonalenie zawodowe członków korporacji i określanie programów kształcenia w danym zawodzie.

Wolny zawód / zawód regulowany

Wolny zawód, pojęcie odnoszące się do zawodu wykonywanego na podstawie odpowiedniego wykształcenia, samodzielnie (co nie oznacza, że konieczne indywidualnie) i na własną odpowiedzialność w sposób niezależny zawodowo, w celu oferowania usług intelektualnych lub koncepcyjnych w interesie klienta lub w interesie publicznym. Ważnymi cechami właściwymi wykonywaniu wolnego zawodu jest misja wykonywania zawodu, przestrzeganie reguł deontologicznych, zapewnienie klientom tajemnicy zawodowej i zaufania oraz ponoszenie szczególnej odpowiedzialności z racji sposobu wykonania zlecenia.

Zawód regulowany to zawód, którego wykonywanie wymaga posiadania określonych kwalifikacji i dozwolone jest dopiero po uzyskaniu zezwolenia, które można zdobyć tylko po spełnieniu wymogów określonych przepisami prawnymi danego państwa (np. zdanie egzaminu, ukończenie wymaganej praktyki zawodowej, uzyskanie wpisu na listę, ukończenie właściwego kształcenia czy szkolenia).

.



Zawód pielęgniarki jako zawód samodzielny

- Art. 2.u.zp.p. Zawody pielęgniarki i położnej są samodzielnymi zawodami medycznymi.
- We współczesnych poglądach zakres samodzielności w pielęgniarstwie ujmuje się w następujący sposób: „pielęgniarka jest niezależna (samodzielna) od innych profesjonalistów w sprawach związanych z pielęgnowaniem, współzależna w zagadnieniach dotyczących promocji zdrowia, profilaktyki i rehabilitacji, natomiast zależna od lekarza w tym, co związane z leczeniem.
- Samodzielność przejawia się w gotowości do działania w zaistniałej sytuacji chorego, w wyborze drogi postępowania i podejmowaniu decyzji

za: D. Karkowska Prawo medyczne dla pielęgniarek. Wyd.2. Wolters Kluwer 2020

Ustawa o zawodzie pielęgniarki i położnej

U S T A W A z dnia 15 lipca 2011 r (tekst jednolity: [Dz.U. 2024 poz. 814](#))

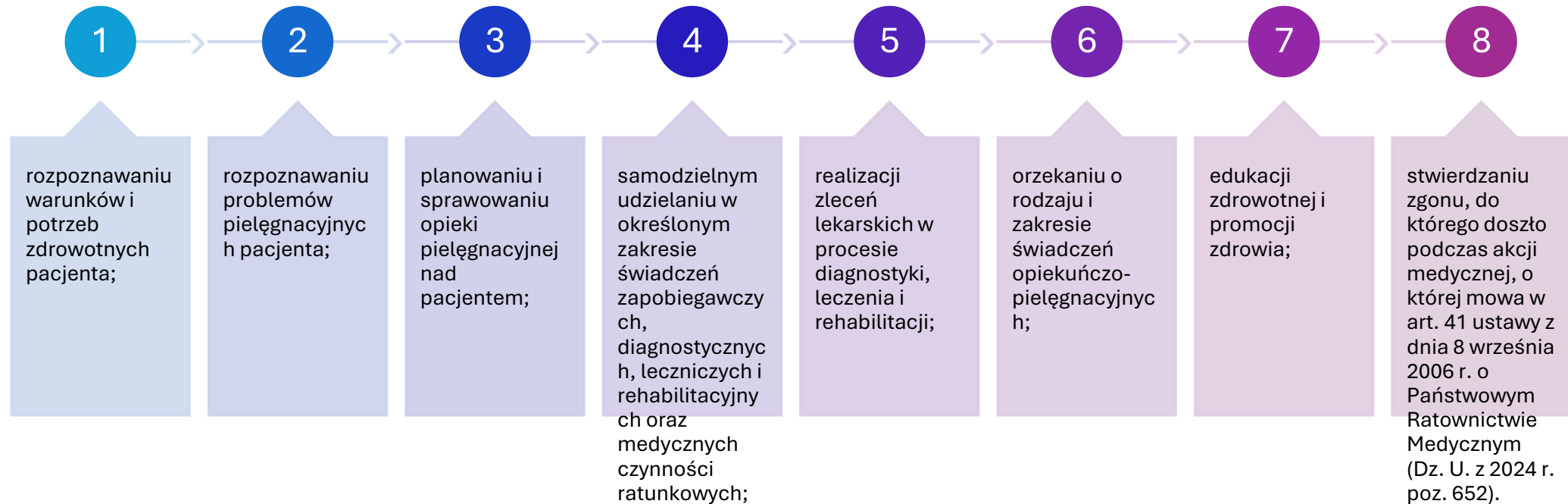
Używany dalej skrót: u.z.p.p.



Art. 1. 1. Ustawa określa zasady:

- 1) wykonywania zawodów pielęgniarki i położnej;
 - 2) uzyskiwania prawa wykonywania zawodów pielęgniarki i położnej;
 - 3) kształcenia zawodowego pielęgniarki i położnej;
 - 4) kształcenia podyplomowego pielęgniarki i położnej.
2. Zasady odpowiedzialności zawodowej pielęgniarek i położnych określa ustawa z dnia 1 lipca 2011 r. o samorządzie pielęgniarek i położnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 628).
-

Art. 4. 1. Wykonywanie zawodu pielęgniarki polega na udzielaniu świadczeń zdrowotnych, w szczególności na:



Za wykonywanie zawodu pielęgniarki uważa się również:

1) nauczanie zawodu pielęgniarki lub położnej, 2) prowadzenie prac naukowo-badawczych w zakresie pielęgniarstwa; 3) kierowanie i zarządzanie zespołami pielęgniarek lub położnych; 4) zatrudnienie w podmiocie leczniczym na stanowiskach administracyjnych, 5) zatrudnienie w podmiotach zobowiązanych do finansowania świadczeń opieki zdrowotnej ze środków publicznych lub urzędach te podmioty obsługujących, w ramach którego wykonuje się czynności związane z przygotowywaniem, organizowaniem lub nadzorem nad udzielaniem świadczeń opieki zdrowotnej; 6) zatrudnienie w organach administracji publicznej, których zakres działania obejmuje nadzór nad ochroną zdrowia; 7) pełnienie służby na stanowiskach służbowych w Ministerstwie Obrony Narodowej; 8) pełnienie służby na stanowiskach służbowych w Centralnym Zarządzie Służby Więziennej i innych stanowiskach Służby Więziennej; 9) zatrudnienie w domach pomocy społecznej określonych w przepisach o pomocy społecznej, z uwzględnieniem uprawnień zawodowych pielęgniarki określonych w ustawie; 10) zatrudnienie na stanowisku pielęgniarki w żłobku lub klubie dziecięcym, o których mowa w ustawie z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3; 11) sprawowanie funkcji z wyboru w organach samorządu pielęgniarek i położnych lub wykonywanie pracy na rzecz samorządu; 12) powołanie do pełnienia z wyboru funkcji związkowej poza zakładem pracy pielęgniarki; 13) zatrudnienie lub pełnienie służby na stanowisku perfuzjonisty



Systematyczne, stałe wykonywanie zawodu pielęgniarki

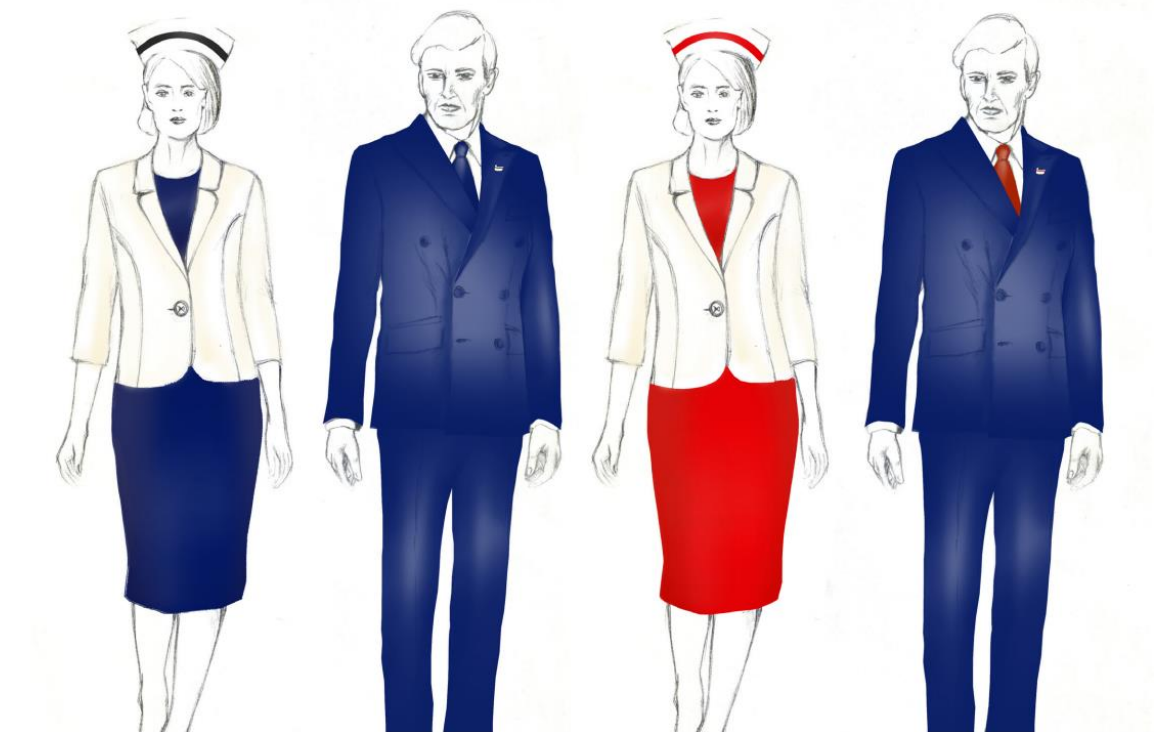
- Wykonywanie zawodu pielęgniarki ma charakter systematyczny, jest to istotną cechą definicji zawodu i jedną z cech go identyfikujących.
 - Użyte sformułowanie „wykonywanie” a nie: „wykonanie” oznacza, że zawód pielęgniarki polega na stałym, ciągłym udzielaniu świadczeń zdrowotnych.
 - Cecha systematyczności wykonywania zawodu może być zachowana przy jednoczesnym zmienianiu prawnych form jego wykonywania.
 - Okres systematyczności zostaje przerwany, gdy w okresie ostatnich 6 lat wystąpiła przerwa w wykonywaniu zawodu dłuższa niż 5 lat, zawód nie był wykonywany w żadnej z dopuszczonych przez prawo formie.
-

Zawód/prawo wykonywania zawodu

- Art. 2. Zawody pielęgniarki i położnej są samodzielnymi zawodami medycznymi.
 - Art. 7. Zawód pielęgniarki i położnej może wykonywać osoba posiadająca prawo wykonywania zawodu stwierdzone albo przyznane przez właściwą okręgową radę pielęgniarek i położnych oraz osoba, o której mowa w art. 24 (czasowe i okazjonalne wykonywanie zawodu) i art. 25 (udział w naradzie pielęgniarskiej lub położnych oraz udzielanie świadczeń zdrowotnych na zaproszenie instytucji lub pielęgniarki)
 - Art. 8. 1. Osobie posiadającej prawo wykonywania zawodu przysługuje prawo posługiwania się tytułem zawodowym „pielęgniarka” albo „pielęgniarz”, „położna” albo „położny”.
 - Pielęgniarce i położnej posiadającej ukończone szkolenie specjalizacyjne przysługuje prawo posługiwania się tytułem zawodowym specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa lub położnictwa albo dziedzinach mających zastosowanie w ochronie zdrowia.
-

Uroczysty strój

- Art. 10. 1. Pielęgniarki i położne mają prawo używania uroczystego stroju zawodowego. Uroczysty strój zawodowy pielęgniarki i położnej podlega ochronie prawnej. 2. Naczelna Rada Pielęgniarek i Położnych określi, w drodze uchwały, wzór uroczystego stroju zawodowego pielęgniarki i położnej oraz zasady jego używania, mając na uwadze tradycję i historyczne uwarunkowania obu zawodów.



Zasady wykonywania zawodu

- Art. 11. 1. Pielęgniarka i położna wykonują zawód, z należytą starannością, zgodnie z zasadami etyki zawodowej, poszanowaniem praw pacjenta, dbałością o jego bezpieczeństwo, wykorzystując wskazania aktualnej wiedzy medycznej oraz pośrednictwo systemów teleinformatycznych lub systemów łączności. 2. Pielęgniarka i położna podczas i w związku z wykonywaniem czynności polegających na udzielaniu świadczeń zdrowotnych, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 1–5 i art. 5 ust. 1 pkt 1–9, korzystają z ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych na zasadach określonych w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2024 r. poz. 17).
-



Obowiązek udzielenia pomocy

- Art. 12. 1. Pielęgniarka i położna są obowiązane, zgodnie z posiadanymi kwalifikacjami zawodowymi, do udzielenia pomocy w każdym przypadku, gdy zwłoka w jej udzieleniu mogłaby spowodować stan nagłego zagrożenia zdrowotnego.
-




Udzielanie świadczeń zdrowotnych na zlecenie lekarskie

- Historycznie: zlecenie lekarskie traktowane było jako bezwzględny nakaz dla pielęgniarki wykonania określonej czynności medycznej określonemu pacjentowi. Zasada obowiązywała do ...1996, do dnia uchwalenia ustawy o zawodach pielęgniarek i położnych
 - Obecnie: obowiązek wykonania zlecenia lekarskiego jest nakazem ustawowym, nie ma jednak charakteru bezwzględnego
-

Wykonywanie zleceń lekarskich

Art. 15. u.z.p.p.

1. Pielęgniarka i położna wykonują zlecenia lekarskie zapisane w dokumentacji medycznej.
 2. Zapis w dokumentacji medycznej, o którym mowa w ust. 1, nie dotyczy zleceń wykonywanych w stanach nagłego zagrożenia zdrowotnego.
 3. W przypadku uzasadnionej wątpliwości pielęgniarka i położna mają prawo domagać się od lekarza, który wydał zlecenie, by uzasadnił potrzebę jego wykonania
-




Zlecenie lekarskie – forma komunikacji pomiędzy lekarzem, pacjentem a pielęgniarką

- Lekarz przed zleceniem pielęgniarce określonych działań medycznych powinien uzyskać poinformowaną zgodę pacjenta na działania objęte zakresem zlecenia;
 - Wymaganą formą zlecenia jest forma pisemna, odnotowanie w dokumentacji medycznej
 - Zlecenie lekarskie może wykonać tylko taka pielęgniarka, która w zakresie zleconego działania medycznego posiada wymagane kwalifikacje i umiejętności.
 - Pisemne potwierdzenie wykonania zlecenia lekarskiego jest informacją zwrotną dla zlecającego lekarza o przebiegu podejmowanych czynności medycznych.
 - Pielęgniarka ma prawo i obowiązek poinformowania lekarza o ewentualnych spostrzeżeniach poczynionych względem pacjenta w następstwie wykonanego zlecenia
-

Uzasadnione wątpliwości odnośnie zlecenia lekarskiego

- Art. 13. u.z.p.p. Pielęgniarka i położna mają prawo wglądu do dokumentacji medycznej pacjenta oraz do uzyskania od lekarza pełnej informacji o stanie zdrowia pacjenta, rozpoznaniu, proponowanych metodach diagnostycznych, leczniczych, rehabilitacyjnych, zapobiegawczych i dających się przewidzieć następstwach podejmowanych działań, w zakresie niezbędnym do udzielanych przez siebie świadczeń zdrowotnych.
 - Przekazanie tych informacji pielęgniarce przez lekarza nie wymaga zgody pacjenta.
 - Lekarz ma obowiązek spełnić żądanie pielęgniarki - uzasadnić potrzebę wykonania zlecenia.
 - Pielęgniarka nie ma obowiązku zgłoszenia przełożonemu czy też pisemnego odnotowania, że domagała się od lekarza uzasadnienia wykonania zlecenia, a lekarz odmówił takiego uzasadnienia. Ale: odnotowanie tego faktu może mieć istotne znaczenie dla udowodnienia dochowania należytej staranności przed podjęciem przez pielęgniarkę ostatecznej decyzji, tzn. odmową wykonania zlecenia lekarskiego.
 - Wykonanie zlecenia lekarskiego nie zwalnia pielęgniarki z odpowiedzialności za szkody, które powstały w wyniku jego wykonania.
-



Samodzielność zawodowa w wykonywaniu zleceń lekarskich

- Istota samodzielnego wykonywania zawodu pielęgniarki polega na działaniu na rzecz odbiorcy świadczenia lub usługi
- Osoba samodzielna zawodowo daje gwarancję swojemu pacjentowi, że w trakcie wykonywania świadczenia nie będzie zobowiązana do respektowania poleceń niezgodnych z aktualną wiedzą medyczną, zagrażających zdrowiu lub życiu pacjenta.

za: D. Karkowska Prawo medyczne dla pielęgniarek. Wyd.2. Wolters Kluwer 2020

Odmowa wykonania zlecenia lekarskiego/świadczenia zdrowotnego

Art.12. u.z.p.p. ust.2. Pielęgniarka i położna mogą odmówić wykonania zlecenia lekarskiego oraz wykonania innego świadczenia zdrowotnego niezgodnego z ich sumieniem lub z zakresem posiadanych kwalifikacji, podając niezwłocznie przyczynę odmowy na piśmie przelożonemu lub osobie zlecającej, chyba że zachodzą okoliczności, o których mowa w ust. 1.

3. W przypadku, o którym mowa w ust. 2, pielęgniarka i położna mają obowiązek niezwłocznego uprzedzenia pacjenta lub jego przedstawiciela ustawowego bądź opiekuna faktycznego o takiej odmowie i wskazania realnych możliwości uzyskania tego świadczenia u innej pielęgniarki, położnej lub w podmiocie leczniczym.

4. W przypadku odstąpienia od realizacji świadczeń zdrowotnych z przyczyn, o których mowa w ust. 2, pielęgniarka i położna mają obowiązek uzasadnić i odnotować ten fakt w dokumentacji medycznej.

Kiedy nie można odmówić wykonania zlecenia/ świadczenia zdrowotnego

- W każdym wypadku, w którym zwłoka w wykonaniu zlecenia lekarskiego lub w udzieleniu świadczenia mogłaby spowodować stan nagłego zagrożenia zdrowotnego pielęgniarka i położna są obowiązane, zgodnie z posiadanymi kwalifikacjami zawodowymi, do udzielenia takiej pomocy (art. 12 ust. 1 u.z.p.p.) - nie mogą one wówczas odmówić wykonania zlecenia lekarskiego lub udzielenia innego świadczenia.

Stan nagłego zagrożenia zdrowotnego

- (art. 3 ustawy PRM) to stan polegający na nagłym lub przewidywanym w krótkim czasie po pojawieniu się objawów pogarszania zdrowia, którego bezpośrednimi następstwami mogą być poważne uszkodzenie funkcji organizmu lub uszkodzenie ciała, lub utrata życia, wymagające podjęcia natychmiastowych medycznych czynności ratunkowych i leczenia.

Odmowa

Oceń czy nie zachodzi przesłanka nagłego zagrożenia zdrowia lub życia

Napisz wyjaśnienie przyczyn odmowy - przełożony/osoba zlecająca

Uprzedź pacjenta, wskaż inne możliwości uzyskania świadczenia

Odnotuj i uzasadnij odmowę w dokumentacji medycznej

Pielęgniarka ma prawo odmówić wykonania zlecenia lekarskiego, tylko wtedy, gdy jest to niezgodne z jej:

- A. sumieniem,
- B. zakresem posiadanych kwalifikacji,
- C. sumieniem lub z zakresem posiadanych kwalifikacji,
- D. sumieniem lub aktualną wiedzą naukową w dziedzinie pielęgniarstwa.

Inne przesłanki odmowy wykonania zlecenia lekarskiego

- Pojawienie się – po wydaniu zlecenia – nowych okoliczności wymagających weryfikacji postępowania leczniczego, pielęgniarka może zaobserwować u pacjenta objawy wskazujące na konieczność wstrzymania i/lub wycofania się kontynuacji zaordynowanego działania medycznego.
- Przekonanie pielęgniarki, że lekarz podjął błędną decyzję, zagrażającą pacjentowi (np. błędna dawka leku, niewłaściwa diagnoza)
- Przyczyny pozamedyczne – wulgarne, agresywne zachowanie pacjenta/ jego opiekunów – o ile zwłoka w udzieleniu świadczenia nie spowoduje stanu nagłego zagrożenia zdrowotnego dla pacjenta

Czy pielęgniarka może odmówić wykonania świadczeń zdrowotnych udzielanych bez zlecenia lekarskiego?


1. Gdy wykonanie świadczenia stoi w sprzeczności ze wskazaniami aktualnej wiedzy medycznej co do stanu zdrowia pacjenta, także na wyraźne żądanie pacjenta
 2. Gdy wykonanie świadczenia zdrowotnego jest niezgodne z sumieniem pielęgniarki. Klauzula sumienia upoważnia wyłącznie do powstrzymania się od dokonania interwencji medycznej, ale nie upoważnia do jej podjęcia. Nie można, powołując się na klauzulę sumienia, dokonać interwencji medycznej, która byłaby sprzeczna z prawem lub zasadami etyki zawodowej np. eutanazji.
-

Czy pielęgniarka może odmówić wykonania świadczeń zdrowotnych udzielanych bez zlecenia lekarskiego?

3. Gdy wykonanie świadczenia zdrowotnego jest niezgodne z zakresem posiadanych przez pielęgniarkę kwalifikacji zawodowych.

4. Przyczyny pozamedyczne – wulgarne, agresywne zachowanie pacjenta/ jego opiekunów – o ile zwłoka w udzieleniu świadczenia nie spowoduje stanu nagłego zagrożenia zdrowotnego dla pacjenta.

Fakt odmowy powinien być odnotowany i uzasadniony w dokumentacji medycznej pacjenta. Należy powiadomić na piśmie przełożonego.



Czy pielęgniarka może odstąpić od wykonywania pielęgniarskich czynności medycznych na rzecz określonego pacjenta?

- Nie może – ustawa pielęgniarska nie przewiduje takiej możliwości
 - W odróżnieniu od ustawy lekarskiej – lekarz może nie podjąć jak również odstąpić od leczenia pacjenta „jeżeli istnieją poważne ku temu powody”
-

Udział/ odmowa udziału w eksperymencie medycznym

- Art. 14. 1. Pielęgniarka i położna mają prawo do uzyskania pełnej informacji o celowości, planowanym przebiegu i dających się przewidzieć skutkach eksperymentu medycznego, w którym mają uczestniczyć.
- 2. W przypadku uzasadnionych wątpliwości pielęgniarka i położna mogą odmówić uczestniczenia w eksperymencie, podając przełożonemu przyczynę odmowy na piśmie

Prawo wykonywania zawodu


Rola samorządu zawodowego w przyznawaniu PWZ

- Wykonywanie zawodu pielęgniarki jest objęte reglamentacją prawną i jest uzależnione od spełnienia określonych warunków, wymienionych w ustawie o z.p.p.
 - Łączne spełnienie tych warunków przez osobę chcącą wykonywać zawód pielęgniarki ma stanowić gwarancję należytego świadczenia usług medycznych. Oceną spełnienia warunków zajmuje się samorząd zawodowy
 - Prawo wykonywania zawodu wydaje okręgowa rada pielęgniarek i położnych
 - **Zawód pielęgniarki/położnej może wykonywać wyłącznie osoba posiadająca prawo wykonywania zawodu**
-

Wymagania do uzyskania PWZ

Art. 28. Prawo wykonywania zawodu pielęgniarki przysługuje osobie:

- 1) posiadającej świadectwo lub dyplom ukończenia polskiej szkoły pielęgniarskiej bądź uzyskane w innym państwie niż państwo członkowskie Unii Europejskiej świadectwo lub dyplom, pod warunkiem że dyplom lub świadectwo zostały uznane w Rzeczypospolitej Polskiej za równorzędne ze świadectwem ukończenia szkoły pielęgniarskiej lub dyplomem, zgodnie z odrębnymi przepisami, oraz że spełniają minimalne wymogi kształcenia określone w przepisach prawa Unii Europejskiej;
 - 2) posiadającej pełną zdolność do czynności prawnych;
 - 3) której stan zdrowia pozwala na wykonywanie zawodu pielęgniarki;
 - 4) która wykazuje nienaganną postawę etyczną.
-



Obywatelstwo polskie warunkiem uzyskania PWZ?

- Ustawa o z.p.p. z 1996 roku wykonywanie zawodu pielęgniarki było zarezerwowane dla obywateli Polski – ochrona polskiego rynku usług pielęgniarskich
 - Dyrektywa 2005/36/WE w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych – obywatele kraju członkowskiego UE mogą wykonywać zawód pielęgniarki w Polsce
 - W przypadku obywatela polskiego i innego państwa UE – PWZ jest STWIERDZANE
 - W przypadku cudzoziemców PWZ jest PRZYZNAWANE przez właściwą ORPiP
-

Tryb stwierdzenia/przyznania PWZ

- W celu uzyskania stwierdzenia/ przyznania przez okręgową radę pielęgniarek i położnych prawa do wykonywania zawodu pielęgniarstwa – osoba zainteresowana, musi wystąpić do rady (właściwej ze względu na miejsce przyszłego wykonywania zawodu) ze stosownym wnioskiem. Okręgowa rada pielęgniarek i położnych, prawo do wykonywania zawodu pielęgniarstwa, stwierdza w drodze uchwały, nie później niż w terminie 3 miesięcy od dnia złożenia wszystkich wymaganych, zgodnie z ustawą, dokumentów.

Czytaj więcej na Prawo.pl:

<https://www.prawo.pl/zdrowie/prawo-wykonywania-zawodu-pielegniarki-zasady-wykonywania-zawodu,235141.html>

Art. 29. 1. Prawo wykonywania zawodu pielęgniarki przysługuje obywatelowi państwa członkowskiego Unii Europejskiej, jeżeli:

- 1) posiada jeden z tytułów wymienionych w załączniku nr 1 do ustawy [nazwy zawodu pielęgniarki w językach UE];
- 2) posiada dyplom, świadectwo lub inny dokument potwierdzający posiadanie formalnych kwalifikacji do wykonywania zawodu pielęgniarki odpowiedzialnej za opiekę ogólną, wydany przez odpowiednie władze lub organizację państwa członkowskiego Unii Europejskiej;
- 3) przedstawi zaświadczenie wydane przez odpowiednie władze lub organizacje państwa członkowskiego Unii Europejskiej, że dyplom, świadectwo lub inny dokument, o których mowa w pkt 2, jest zgodny z wymaganiami zawartymi w przepisach prawa Unii Europejskiej;
- 4) ma pełną zdolność do czynności prawnych;
- 5) jego stan zdrowia, potwierdzony zaświadczeniem wydanym przez odpowiednie władze lub organizacje państwa członkowskiego Unii Europejskiej, pozwala na wykonywanie zawodu pielęgniarki;
- 6) przedstawi zaświadczenie wydane przez odpowiednie władze lub organizacje państwa członkowskiego Unii Europejskiej, że nie został pozbawiony prawa wykonywania zawodu lub prawo to nie zostało zawieszono i nie toczy się przeciwko niemu postępowanie w sprawie pozbawienia lub zawieszenia prawa wykonywania zawodu;
- 7) złoży oświadczenie, że włada językiem polskim w mowie i piśmie w zakresie niezbędnym do wykonywania zawodu pielęgniarki;
- 8) wykazuje nienaganną postawę etyczną

Obywatele spoza UE Art. 35. u.z.p.p.

Cudzoziemcowi może być przyznane prawo wykonywania zawodu na stałe albo na czas określony, jeżeli:

1. posiada zezwolenie na pobyt stały;
2. posiada urzędowe poświadczenie znajomości języka polskiego w mowie i piśmie w zakresie niezbędnym do wykonywania zawodu pielęgniarki lub położnej,
3. przedstawi zaświadczenie o wykonywaniu zawodu pielęgniarki lub położnej na podstawie przepisów obowiązujących w państwie, w którym dotychczas wykonywał zawód;
4. przedstawi zaświadczenie odpowiedniego organu państwa, którego jest obywatelem, że nie został pozbawiony prawa wykonywania zawodu lub prawo to nie zostało zawieszona i nie toczy się przeciwko niemu postępowanie w sprawie pozbawienia lub zawieszenia prawa wykonywania zawodu;
5. posiada świadectwo ukończenia szkoły pielęgniarskiej lub szkoły położnych bądź uzyskane w innym państwie świadectwo uznane w Rzeczypospolitej Polskiej za równorzędne ze świadectwem ukończenia takiej szkoły, zgodnie z odrębnymi przepisami, pod warunkiem że spełnia minimalne wymogi kształcenia określone w przepisach prawa Unii Europejskiej;
6. ma pełną zdolność do czynności prawnych;
7. jego stan zdrowia pozwala na wykonywanie zawodu pielęgniarki lub wykonywanie zawodu położnej;
8. odbył 6-miesięczny staż adaptacyjny we wskazanym podmiocie leczniczym;
9. wykazuje nienaganną postawę etyczną.



Ograniczone PWZ

- Art. 36. Cudzoziemcowi przyznaje się ograniczone prawo wykonywania zawodu na czas odbycia stażu adaptacyjnego lub kształcenia podyplomowego, jeżeli spełnia warunki określone w art. 35 ust. 1 pkt 2 i 5–7
-

PWZ na określony zakres czynności, czas i miejsce

- Art. 35a. 1. Osobie, która uzyskała kwalifikacje poza terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej, można udzielić zgody na wykonywanie zawodu pielęgniarki lub położnej oraz przyznać prawo wykonywania zawodu pielęgniarki lub położnej, na określony zakres czynności zawodowych, okres i miejsce zatrudnienia w podmiocie wykonującym działalność leczniczą, jeżeli spełni warunki [określone w ustawie] (...)
- 8. Pielęgniarka lub położna, posiadająca prawo wykonywania zawodu, o którym mowa w ust. 6 [prawo wykonywania zawodu pielęgniarki lub prawo wykonywania zawodu położnej, na określony zakres czynności zawodowych, okres i miejsce jego wykonywania], wykonuje zawód przez okres roku pod nadzorem innej pielęgniarki lub położnej wyznaczonej przez kierownika podmiotu(...)

Warunkowe PWZ

- 14. W okresie ogłoszenia stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii osobie, która uzyskała kwalifikacje pielęgniarki lub położnej poza terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej, można udzielić zgody na wykonywanie zawodu pielęgniarki albo położnej oraz przyznać warunkowe prawo wykonywania zawodu pielęgniarki lub położnej, jeżeli spełni warunki określone w ustawie
 - Pielęgniarka z warunkowym PWZ może wykonywać zawód samodzielnie (przez pierwsze 3 miesiące zatrudnienia w zawodzie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, wykonuje zawód pod nadzorem innej pielęgniarki albo położnej) lub pod nadzorem innej pielęgniarki lub położnej wyznaczonej przez kierownika podmiotu (decyzja ORPiP)
 - Osoba z warunkowym PWZ nie może na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wykonywać zawodu poza podmiotem leczniczym przeznaczonym do udzielania świadczeń zdrowotnych pacjentom chorym na COVID-19.
-

Zdolność do czynności prawnych – posiadanie praw i zaciąganie zobowiązań

Na gruncie prawa cywilnego wyróżnia się:

- Pełną zdolność
- Ograniczoną zdolność – małoletni, osoby częściowo ubezwłasnowolnione - mogą samodzielnie zawierać niektóre umowy, m.in. umowę o pracę
- Brak zdolności do czynności prawnych - osoba ubezwłasnowolniona – nie może m.in. samodzielnie zawrzeć umowy o pracę, w jej imieniu działa przedstawiciel ustawowy lub opiekun

Pielęgniarka musi mieć pełną zdolność do czynności prawnych, by mogła samodzielnie udzielać świadczeń zdrowotnych, zapewnić pacjentom bezpieczeństwo zdrowotne, monitorować wykonane działania.



Weryfikacja pełnej zdolności do czynności prawnych

- Złożenie oświadczenia o wymaganej treści.
 - W ustawie o zawodzie lekarza – szczegółowo określona treść oświadczenia:
 2. Za wystarczające w zakresie spełnienia wymagania: 1) o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 3 – uznaje się złożenie oświadczenia następującej treści: „Świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia oświadczam, że posiadam pełną zdolność do czynności prawnych”. Oświadczenie powinno również zawierać nazwisko i imię lekarza lub lekarza dentysty, oznaczenie miejsca i datę złożenia oświadczenia oraz podpis lekarza lub lekarza dentysty;
-



Stan zdrowia

- Dokument potwierdzający stan zdrowia – stwierdzenie ogólnej zdolności zdrowotnej do wykonywania zawodu (przedkładany w samorządzie zawodowym)
 - Orzeczenie, że dana osoba może wykonywać zawód pielęgniarki na konkretnym stanowisku (przedkładany pracodawcy)
 - Okręgowa rada pip może wszcząć postępowanie względem osoby posiadającej PWZ tylko w razie uzasadnionego podejrzenia, że z uwagi na stan zdrowia osoba ta nie może wykonywać zawodu w ogóle lub niektórych czynności (w szczególności: zaburzenia psychiczne, choroba psychiczna, alkoholizm, narkomania)
 - Od decyzji ORPiP przysługuje odwołanie NRPiP
-

Art. 27. Stan zdrowia a niezdolność do wykonywania zawodu

1. Jeżeli istnieje uzasadnione podejrzenie całkowitej albo częściowej niezdolności pielęgniarki lub położnej do wykonywania zawodu, spowodowanej jej stanem zdrowia, okręgowa rada pielęgniarek i położnych powołuje komisję lekarską, zwaną dalej „komisją”, złożoną ze specjalistów odpowiednich dziedzin medycyny.
2. Komisja wydaje orzeczenie w przedmiocie niezdolności pielęgniarki lub położnej do wykonywania zawodu.
3. Pielęgniarka lub położna, których sprawa dotyczy, są obowiązane do stawienia się przed komisją.
4. Okręgowa rada pielęgniarek i położnych, na podstawie orzeczenia komisji, podejmuje uchwałę o zawieszeniu prawa wykonywania zawodu na okres trwania niezdolności do wykonywania zawodu albo o ograniczeniu wykonywania określonych czynności zawodowych na okres trwania niezdolności do wykonywania zawodu.
5. Pielęgniarka lub położna, których sprawa dotyczy, są uprawnione do uczestnictwa, z prawem zabrania głosu, w posiedzeniu okręgowej rady pielęgniarek i położnych w czasie rozpatrywania ich sprawy.
6. Jeżeli pielęgniarka lub położna odmawia poddania się badaniu przez komisję lub jeżeli okręgowa rada pielęgniarek i położnych na podstawie wyników postępowania wyjaśniającego uzna, że dalsze wykonywanie zawodu lub ściśle określonych czynności zawodowych ze względu na stan zdrowia pielęgniarki lub położnej nie jest możliwe – okręgowa rada pielęgniarek i położnych podejmuje uchwałę o zawieszeniu prawa wykonywania zawodu albo o ograniczeniu wykonywania określonych czynności zawodowych.

Nienaganna postawa etyczna

- Brak określonych kryteriów, sposobu wykazania się nienaganną postawą etyczną
- Obywatele polscy: stosowane jest oświadczenie pisemne – stosuje się zasadę domniemania prawidłowości
- Obywatele UE: :

1. zaświadczenie wydane przed odpowiednie władze lub organizacje lub oświadczenie:

„Świadoma(y) odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia oświadczam, że nie byłam(em) karana(y) za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe oraz że nie toczy się przeciwko mnie postępowanie karne w sprawie o umyślnie popełnione przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, oraz że nie zachodzą okoliczności, które zgodnie z zasadami etyki zawodowej mogłyby mieć wpływ na wykonywanie zawodu pielęgniarki na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej”. Oświadczenie powinno zawierać imię i nazwisko pielęgniarki, oznaczenie miejsca i datę złożenia oświadczenia oraz podpis pielęgniarki

2. Zaświadczenie o wykazywaniu się nienaganną postawą etyczną



Nienaganna postawa etyczna


- Osoba, która otrzyma prawo wykonywania zawodu pielęgniarki, przez cały czas jego wykonywania jest zobowiązana od powstrzymywania się od czynów, które mogą podważyć spełnienie omawianej przestępki.
 - Zobowiązanie do przestrzegania kodeksu etyki zawodowej .
 - Rażąco nieetyczne będzie takie zachowanie pielęgniarki, poprzez które przez nadużycie swojego zawodu lub w wyniku niedbałego lub lekkomyślnego wykonywania czynności zawodowych doprowadza ona do powstania szkody u pacjenta
-

Przerwa w wykonywaniu zawodu

Zamiar zaprzestawania wykonywania zawodu

- Art. 26a. u.o z.p.p. Pielęgniarka lub położna, które zamierzają zaprzestać wykonywania zawodu przez czas określony, zgłaszają to niezwłocznie właściwej okręgowej radzie pielęgniarek i położnych, z podaniem przewidywanego okresu niewykonywania zawodu.
- Podczas I Zjazdu VIII kadencji (23-24.09.24) ujednolicono wysokość składki dla wszystkich pielęgniarek i położnych. Określono miesięczną składkę członkowską, która wynosi 1% przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w poprzednim roku kalendarzowym ogłoszonego przez Prezesa GUS w Dzienniku Urzędowym zaokrągloną do pełnego złotego. Z opłacania składek członkowskich, zwolnione zostaną pielęgniarki, położne, które zaprzestały wykonywania zawodu i złożyły we właściwej okręgowej izbie pielęgniarek i położnych oryginał PWZ.

<https://nipip.pl/w-dniach-23-24-wrzesnia-2024-r-odbyl-sie-i-nadzwyczajny-krajowy-zjazd-piellegniarek-i-poloznych-viii-kadencji-w-i-nkzpip-wzieli-udzial-delegaci-posiadajacy-mandat-delegata-na-krajowy-zjazd/>



Powrót do wykonywania zawodu po przerwie w wykonywaniu zawodu art. 26. u. o z.p.p.

Pielęgniarka lub położna, które nie wykonują zawodu łącznie przez okres dłuższy niż 5 lat w okresie ostatnich 6 lat, a zamierzają podjąć jego wykonywanie, mają obowiązek zawiadomić o tym właściwą okręgową radę pielęgniarek i położnych i odbyć trwające nie dłużej niż 6 miesięcy przeszkolenie pod nadzorem innej osoby uprawnionej do wykonywania odpowiednio zawodu pielęgniarki lub położnej, legitymującej się co najmniej 5-letnim doświadczeniem zawodowym, zwanej dalej „opiekunem”. Opiekuna wskazuje kierownik podmiotu, w którym odbywa się przeszkolenie

Realizacja/ wątpliwości

- Powrót do wykonywania zawodu po przerwie nie wymaga przeszkolenia, jeżeli w trakcie przerwy pielęgniarka ukończyła studia magisterskie (jednolite lub uzupełniające) Sąd Najwyższy, postanowienie z 21.02.2007
 - Osoba wypełniająca ustawowy obowiązek powrotu po przerwie ma status osoby posiadającej prawo wykonywania zawodu lub ograniczone prawo wykonywania zawodu – w jakiej formie powinna odbywać przeszkolenie – płatnej? wolontariatu? umowy o pracę?
 - Czy przeszkolenie powinno zakończyć się egzaminem?
 - Brak określenia czasu maksymalnego, po upływie którego pielęgniarka traciłaby prawo wykonywania zawodu
-

Wygaśnięcie i utrata prawa wykonywania zawodu – z mocy prawa

- 1) śmierci;
- 2) zrzeczenia się prawa wykonywania zawodu;
- 3) utraty obywatelstwa polskiego, obywatelstwa państwa członkowskiego Unii Europejskiej albo cofnięcia zezwolenia na pobyt stały;
- 4) cofnięcia statusu rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;
- 5) utraty pełnej zdolności do czynności prawnych;
- 6) upływu czasu, na jaki zostało przyznane.

Utrata prawa wykonywania zawodu

- utraty prawa wykonywania zawodu w wyniku prawomocnego orzeczenia przez sąd pielęgniarek i położnych lub orzeczonego przez sąd środka karnego polegającego na zakazie wykonywania zawodu;
- 6) ograniczenie zakresu czynności w wykonywaniu zawodu na okres od 6 miesięcy do 2 lat; 7) zawieszenie prawa wykonywania zawodu na okres od 1 roku do 5 lat; 8) pozbawienie prawa wykonywania zawodu.

Akty prawne ważne w wykonywaniu zawodu pielęgniarki – gdzie szukać wiedzy

- USTAWA z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta; tekst jednolity: Dz. U. z 2024 r. poz. 581.
- Ustawa z dnia 1 lipca 2011 r. o samorządzie pielęgniarek i położnych; tekst jednolity: Dz. U. z 2021 r. poz. 628.
- Ustawa z dnia 15 lipca 2011 r. o zawodach pielęgniarki i położnej; tekst jednolity: Dz. U. z 2024 r. poz. 814, 854.

51 nip@nipip.pl f X ul. Pory 78 lok. 10, 02-757 W

**NACZELNA IZBA
PIELĘGNIAREK I POŁOŻNYCH**

WYDAWNICTWO

WERYFIKACJA PWZ RODO ZJAZD 2024 ARCHIWUM KONTAKT

Prawo ogólne

Ustawa o samorządzie pielęgniarek i położnych

Ustawa o zawodach pielęgniarki i położnej

Inne przepisy dotyczące pielęgniarek i położnych

Dyrektywy dotyczące pielęgniarek i położnych

© Naczelna Izba Pielęgniarek i Położnych Ciasteczka & Polityka